

1. The Origin of "Myanmar" - မြန်မာဆိုတာ (lit. "Myanmar Means") by ဦးသန်းထွန်း

(NOTES MADE BY PHYO THAR LWIN)

ယခုရေးသားချက်များသည် ဆရာဦးသန်းထွန်း၏ “မြန်မာဆိုတာ” စာအုပ်၊ (၂၀၁၄)ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ မုံရွေးစာအုပ်တိုက်မှ ပထမအကြိမ်၊ အမှတ် (၁၁) အဖြစ် ထုတ်ဝေသောစာအုပ်မှ ကောက်နုတ် ချက်အချို့ဖြစ်ပါသည်။

What is written here (/now) is a summary of certain (information) from the book “Myanmar Hsotar” (“Myanmar means”), 2014, July, Mone-Yway Bookshop, published for the first time, with the number “11”.

- ပြဒါးလင်းဂူ အမှတ် (၁) နံရံဆေးရေးပန်းချီမှ တစ်ဆင့် ယခုမြန်မာနိုင်ငံဟု ခေါ်တွင်သော နေရာတွင် ဂျာဗားလူ၊ ဘေရင်းလူတို့နှင့် အဆင့်တူသော မြန်မာရှေးဦးလူမျိုး (အညာသား) များ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၄၀၀,၀၀၀) ခန့်က နေထိုင်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။

- From the wall-painting at the wall no.1 in the Pyadar Cave, it is known that in the area called today “Myanmar”, ca. 400 000 years ago, lived aboriginal (/“ancient”) Myanmar people (in the northern part of today Myanmar) similar to the (aboriginal) people of Java and Beijing.

- ထိုရှေးဦးလူမျိုးသည် ၎င်းခေတ်ကတည်းက အိမ်ထောင်တာဝန်ကို ပူးတွဲတာဝန်ယူမှုများ ရှိခဲ့ကြောင်းနှင့် အမျိုးသမီးများသည် မျိုးဆက်ပွားတာဝန်ကို ယူနိုင်ခြင်းကြောင့် နိမ့်ချ ဆက်ဆံခြင်းမျိုးများ မရှိခဲ့ကြောင်းကိုလည်း ဂူတွင်ရေးဆွဲထားသော နံရံဆေးရေးပန်းချီမှ တဆင့် သိရှိခဲ့ပါသည်။

- It is also known from (that) wall-painting in the cave, that the aboriginal race of people since that time (men and women) fulfilled their household duties together, and that (men) didn’t suppress (/disrespect?) women on account of their (women’s) ability to undertake the responsibility for procreation.

- ထိုနည်းတူစွာပင် နံရံပန်းချီမှတဆင့် နှစ် (၂၀၀,၀၀၀-၁၀၀,၀၀၀ အတွင်း ရေးဆွဲခဲ့သော) လက်နက်ပုံများတစ်ဆင့် ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးမှုကို ခန့်မှန်းသိရှိရပါသည်။ ထိုခေတ်လက်နက်သည် အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် လယ်ယာလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုနိုင်သော လက်နက်များဖြစ်သောကြောင့် လွန်ခဲ့သော နှစ် (၂၀၀,၀၀၀) ခန့်ကပင် စိုက်ပျိုးခြင်း အတတ်ပညာထွန်းကားခဲ့ကြောင်း သိရှိရပြန်ပါသည်။

- In the same manner, it is known from the wall-painting that from the paintings of weapons, painted within 200 000 - 100 000 (BC?) is possible to assume the livelihood of them (/the aboriginal people). The weapons were used for hunting game (/animals), and work on fields. (Thus) it is known that ca. 200 000 years ago the skills of agriculture were thriving (/“shining”) (in the area of today Myanmar).

- မြန်မာများသည် လွန်ခဲ့သော နှစ် (၈၀၀) ခန့်ကပင် ဆန်ကို စိုက်ပျိုးစားခဲ့ကြောင်း နံရံပန်းချီမှတဆင့် သိရှိရပါသည်။ သို့ရာတွင် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးမည်သည်က စောသည်ဆိုခြင်းကို တိကျသော သက်သေပြရန် မရှိခဲ့ပါချေ။

- It is known from the wall paintings that Myanmar (people) grew and ate rice ca. 800 years ago. However, there was no substantial evidence for agriculture and animal husbandry of (Myanmar people) before (800 years ago).

- ထို့ကြောင့် လွန်ခဲ့သော နှစ် (၄၀၀,၀၀၀) ခန့်မှ စတင်၍ အညာသားလူမျိုးများသည် ဤတော၊ ဤရာသီဥတုနှင့် ကိုက်ညီသော နေထိုင်၊ စားသောက်မှုများ အဆင့်ဆင့် တိုးတက်လာခဲ့ပြီး နှစ် (၉၀၀၀) မှ (၃၀၀၀) အထိ ကာလအတွင်း အသိုင်းအဝိုင်း ကျယ်ပြန့်လာကာ ဂူမှတစ်ဆင့်အိမ်သို့၊ ရွာသို့၊ မြို့သို့ တိုးတက်လာခဲ့ပြီး စိုက်ပျိုးရေး မွေးမြူရေးများ အဆင့်ဆင့်တိုးတက်လာခဲ့ခြင်းကို နံရံပန်းချီများမှ သက်သေခံခဲ့ပေသည်။

- Therefore, (later?) it was proved from wall-paintings, that since ca. 400 000 years ago the inhabitants of northern (Myanmar today) lived in accordance with certain forests and certain weather conditions, (that) their food and drinks gradually developed, that in the period from 9000 (BC) until 3000 (BC) their society spread, developed from cave to home, (then) village, (then) towns, and the gradual development of agriculture and animal husbandry.

လွန်ခဲ့သောနှစ် (၄၀၀,၀၀၀) မှ စ၍ ယဉ်ကျေးမှုအဆင့်ဆင့် မြင့်တက်လာခဲ့ရာမှ

- ကူမဲမြို့အနီး မိုင်းမောမြို့ဟောင်းသည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၂၀၀၀) ခန့် (အစောဆုံး မြို့ဟုခန့်မှန်း)
 - တောင်တွင်းကြီးမြို့အနီး ဗိသာနီးမြို့ဟောင်းသည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၂၀၀၀) ခန့်
 - ဝက်လက်မြို့အနီး ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းသည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၁၇၀၀) ခန့်
 - မော်ဇာမြို့အနီး သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းသည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၁၆၀၀)ခန့် (ပျူလူမျိုးများတည်ခဲ့)
- ထိုကဲ့သို့သော ရှေးဟောင်းမြို့များမှ သက်သေခံလျက်ရှိပေသည်။

There is evidence, that since 400 000 years ago, as the culture gradually developed there (were) these ancient cities:

- The ancient Maing Maw City near (today's) Kumay City, ca. 2000 years ago (estimated to be the first city).
 - The ancient city of Visanu, near Taung Dwin City, ca. 2000 years ago.
 - The ancient city of Hanlin, near Wet Let City, ca. 1700 years ago.
 - The ancient city of Thaye Khetara (Śrī Kṣētra) near Maw Zar City, ca. 1600 years ago (residence of the Pyu nation).
- မြန်မာ့သမိုင်းအကြောင်းပြောလျှင် ပျူလူမျိုးနှင့်မွန်လူမျိုးတို့လဲ ပါဝင်ပေသည်။
- When we talk about the history of Myanmar, the (case of) Pyu people and Mon people (should) be included.

မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ခရစ် (၄) ရာစုမှ (၉) ရာစုအထိ ကာလကို ပျူခေတ်ဟုခေါ်သည်။ ပျူတို့သည် ခရစ်နှစ် (၇) ရာစုကတည်းက ပျူဘာသာစကားကို အိန္ဒိယအက္ခရာသုံး၍ စာရေးခြင်းအတတ်ပညာကို တတ်မြောက်ခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာကိုလည်း အိန္ဒိယမှတစ်ဆင့် ရရှိ ခဲ့သည်။

In the history of Myanmar, from 4th century CE until the 9th century CE is called "the era of Pyu". Since the 7th century CE the Pyus used the Indian script for (their) Pyu language, mastered the skill of writing, and also received the Buddhist religion from India.

မွန်တို့သည်လည်း ပျူလူမျိုးများကဲ့သို့ပင် ခရစ်နှစ် (၈) ရာစုလောက်ကတည်းက စာရေးခြင်း အတတ်ပညာထွန်းကားခဲ့သည်။ ခရစ်နှစ် (၉) ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင် နမ်ဂျောင်လူမျိုးများ၏ တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးမှုကြောင့် ပျူနှင့်မွန်တို့၏ အာဏာကျဆင်းလာပြီး မြန်မာတို့မှာ မြေပြန့်အလယ်ပိုင်းသို့ တဖြည်းဖြည်း ရောက်ရှိလာပြီး ပျူနှင့်မွန်တို့၏ ဓလေ့နှင့်ဘာသာ၊ ယဉ်ကျေးမှုများ ကူးယူခဲ့ပေသည်။

The Mons also, since the 8th century CE, excelled in the skill of writing, and at the later part of the 9th century CE after their battle and crushing by the Nan-Gyaung nation, the power of Pyus and Mons decreased, and the Myanmars gradually arrived into the middle area of the (today's Myanmar) country, and adopted the customs, language, and culture of the Pyus and Mons.

- မြန်မာတို့သည် ခရစ်နှစ် (၉) ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင် ပုဂံကို ဗဟိုပြု၍ (၁၁) ရာစု နှစ်လယ် ခန့်တွင် နိုင်ငံကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ခရစ်နှစ် (၁၁) ရာစုနှင့် (၁၃) ရာစုအတွင်း ရေးထိုးခဲ့သည့် ကျောက်စာများမှတစ်ဆင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမည်မျှ ထွန်းကားကြောင်း ပုဂံတွင် ရှိသော ဘုရားပုထိုးများမှလည်း သက်သေခံနေပေ၏။

- The Myanmars, making Bagan the center (of the country) in 9th century CE, in ca. 11th century established (their) country. Based on the stone inscriptions written in the 11th and 13th century CE, there is an evidence of how the Buddhist religion flourished, also based on the Buddha statues in Bagan.

- (၁၃) ရာစုအကုန်တွင် ပုဂံကို မွန်တို့ဖျက်ဆီးပြီးနောက် ပင်းယ၊ စစ်ကိုင်းမြို့များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ အင်းဝခေတ် (၁၇၅၁) ခန့်တွင် မြန်မာစာပေ ပိုမိုတိုးတက်လာခဲ့ပြီး ၎င်းအင်းဝသည်လည်း မွန်တို့၏ ဖျက်ဆီးခြင်းကို ခံရပေသည်။

- After the Mons crushed Bagain in the 13th century, there appeared cities in Sagaing. Ca. in the era of Inwa (1751), the Burmese literature rather increased, and (then) also Innwa also had to suffer the destruction by Mons.

- (၁၇၅၁) မှ (၁၈၈၅) အထိ ကာလကို ကုန်းဘောင်ခေတ်ဟု ခေါ်ပြီး အနုပညာ၊ စာပေများကို ပိုမိုတိုးတက်လာခဲ့သည်။ (၁၈၈၅) တွင် ကုန်းဘောင်ခေတ်သည် အင်္ဂလိပ်တို့ သိမ်းပိုက်ခြင်းခံရကာ (၁၉၄၈) ခုနှစ်မှသာ မြန်မာတို့ လွတ်လပ်ရေးပြန်ရခဲ့သည်။

- The period from 1751 until 1885 is called the Konebaung Era. (At that time) crafts (and arts), and the literature developed considerably. In 1885 Konebaung Era suffered capture of the English (invaders) and in just in 1948 Myanmars again gained (their) freedom.

မြန်မာ့သမိုင်းတလျှောက်တွင် မြန်မာတို့သည် --

Throughout the history of Myanmar, the Myanmars --

- ဘာသာတရားကို လေးစားသည်။ ဦးစားပေးသည်။

- respected the religion, (and) prioritized (it).

- ခေတ်အလိုက်ဓလေ့များ ပြောင်းလဲသွားသော်လည်း အစဉ်အလာကို တတ်နိုင်သလောက် ထိန်းသိမ်းသည်။

- Although the customs would change with the (different) eras, (the Myanmars) kept their tradition as much as they could.

- မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြန်မာတို့သာမက ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင် လူမျိုးများလဲ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ပြီး သာသနာမှာလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ မူဆလင်ဘာသာ၊ ဟိန္ဒူဘာသာ၊ နတ်ကိုးကွယ်မှု၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာ စသည်ဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့်ပြုထားပေး သည်။

- In the country of Myanmar, not only Myanmar, but also Kachin, Kayah, Karen, Chin, Mon, (and) Rakhine nationalities lived together, and (enjoyed) religious freedom, (following religions) such as Buddhism, Islam, Hinduism, and Christianity.

- နေထိုင်မှုတွင်လည်း မြန်မာတို့အိမ်ဆောက်ခြင်းတွင် အများအားဖြင့် ရာသီဥတုဓလေ့ အခြေအနေ၊ ပေါက်ရောက်သော သဘာဝပေါက်ပင်များပေါ် မူတည်၍ ပုံစံ၊ အမျိုးအစားကို တည်ဆောက်လေ့ရှိသည်။ သစ်၊ ဝါး၊ ခနံ၊ သက်ကယ်များ အသုံးပြု၍ အိမ်၏ မျက်နှာ လှည့်ကို အေးလွန်းသော မြောက်လေကိုရှောင်၍ တောင်ဘက်သို့ လှည့်ဆောက်လေ့ရှိ သည်။ အိမ်မကြီး၊ မီးဖိုခန်း စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ဆောက်ပြီးအိမ်သာကို အိမ်နှင့် အဝေးတွင် ဆောက်လေ့ရှိသည်။ အုတ်အသုံးပြုမှုကို ဗိသာနိုးခေတ်က ကျန်ရှိသော အုတ်တိုက်များမှ တဆင့် ထိုခေတ်ထဲက အသုံးချခဲ့ကြောင်း သိရှိရပေသည်။

- Also regarding living, in building house(s), the Myanmar built designs and types of houses often based on the weather, tradition, circumstance, (and) the naturally available vegetation. Making use of wood, bamboo, nipa palm and *Imperata cylindrica* (a kind of thatching grass), (they) had the habit of preventing (their) house's front side from facing the extremely cold North, and (thus) building (their houses) as facing South. The living room, kitchen, etc. were built separated, and the toilet was built in a distance from the house. From the remaining bricks of the brick-house from Bithano Era, it is known that bricks were in use (when building houses).

- မြန်မာတို့သည် ဘုန်းကြီးကျောင်းနှင့် အိမ်ကိုပုံစံကွဲပြား၍ ဆောက်လေ့ရှိသည်။ ဘုန်းကြီး ကျောင်းတွင် ပြဿဒါ၊ စနု၊ ဆောင်မနှင့် ဘောဂဟူ၍ အပိုင်းလေးပိုင်းခွဲ၍ ဆောက် လေ့ရှိသည်။ သို့သော် နန်းတော် (ဘုရင်နေသောနေရာ) ကိုမူ ဘုန်းကြီးကျောင်းကဲ့သို့ လှပတင့်တယ်စွာ ဆောက်လေ့ရှိပြီး ရာသီဥတုနှင့် ကျွမ်းကျင်သော ပညာပေါ် မူတည်ကာ သစ်များကိုသာ အများဆုံးအသုံးပြု၍ တည်ဆောက်လေ့ရှိသည်။

- Myanmar had the habit building (buildings) making difference between the design of monasteries and houses. In monasteries, (they) had the habit of building the four parts, namely (1) tiered roof, (2) hall-corridor (connecting two large monastic buildings), (3) "main hall", (and) (4) (monastic) store-room. However, with the habit to build the palaces (royal residences) as beautiful as the monasteries, based on the weather, skill, and wisdom (of the builders), (they) had the habit of building (the palaces) mostly only with wood.

နန်းတော်အခင်းအကျင်းတွင် အရပ်မျက်နှာကို စမုတ်ဟုသတ်မှတ်၍ မှန်နန်း၊ မြေနန်း၊ ဘောင်းတော်ဆောင်၊ ညီလာခံစနု၊ ဇေတဝန်ခန်း၊ ရွှေနန်းပြဿဒါ၊ နန်းမြင့် စသည်တို့ဖြင့် ခွဲခြားထားပြီး မှန်နန်းမှအနောက်ဘက်ကို သီးသန့်ထားကာ မိဘုရား (ဘုရင်မိန်းမ) များကိုထားပြီး သာမန်ယောက်ျားများ ဝင်ခွင့်မရှိပေ။ အဆောက်အဦမှာ အများအားဖြင့် နှစ်ထပ်အဆောက်အဦသာဖြစ်ပေသည်။ အဆောက်အဦ တည်ဆောက်ရာတွင် ဘုရား၊ ရဟန်း၊ မင်းစသည်တို့ကို ဦးစားပေး တည်ဆောက်လေ့ရှိသည်။

(The Myanmar, when building a palace,) first designated the portion/direction(?) in the layout of the royal palace as the gatehouse, and delimited the hall of glass-mosaic, the audience hall, the dressing room(?), the hall for royal audience, the hall for Dhamma discourses, gilded building with tiered roof, palace watch tower, etc. (The site) backward from the hall of glass-mosaic was kept separated and kept for the queens (king's wives), and ordinary men were not allowed to enter. As for buildings, they were mostly of two

floors. When building a building, (they) built it so that the Buddha (image), monks, the king, etc. were given priority.¹

- ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၌လည်း မြန်မာတို့သည် ၎င်းတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသော အိန္ဒိယ၊ တရုတ်တို့နှင့် ဆင်တူပြီး ဒေသနှင့် ရာသီဥတုကွာခြားချက်ပေါ်မူတည်၍ လိုက်လံပြောင်းလဲ ဝတ်ဆင်ရာမှတစ်ဆင့် အမျိုးသားများအတွက် ပုဆိုး၊ အမျိုးသမီးများအတွက် ထဘီဟု တီထွင် အသုံးပြုလာကြသည်။ ထိုခေတ်အခါ **ထိုးကွင်း၊ မှင်ကြောင်၊ အင်းအိုင် လက်ဖွဲများ** လည်း ခေတ်စားခဲ့ပေသည်။

- In clothing, the Myanmar were similar in the design to the bordering countries of India and China, and based on the differences between the region and weather, following the transformation, (finally) the *pahso* (/sarong) for men and female skirt (*thamein*) were invented and put into use. At that time **certain kinds of tattoos** and **protective bracelets** were (considered) modern.

- ဝတ်စားဆင်ယင်မှု ပြောင်းလဲမှု အဆင့်ဆင့်ကို ပုဂံခေတ်နံရံပန်းချီများမှတစ်ဆင့် သိရှိရ ပေသည်။

- The gradual change of clothing is indeed known from the wall paintings of the Bagan Era.

2. The History of the Four Noble Tooth-Relic Pagodas (by ကျော်ဇောအောင်)

(NOTES WRITTEN BY Ma Eaindray Zeya - မအိဇွေဇေယ)

ပုဂံမြတ်စွယ်တောင် လေးဆူသမိုင်း၊ ကျော်ဇောအောင်(သမိုင်းသုတေသန)

The History of the Four Noble Tooth Hills of Bagan, by Kyaw Zaw Aung (Historical Research)

အနော်ရထာမင်းသည် သီဟိုဠ်(ယခုသီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)မှ ရခဲ့သော မြတ်စွယ်တော်ကို ရွှေစည်းခုံစေတီတွင် ဌာပနာခဲ့ပြီး စွယ်တော်လေးဆူထပ်မံပွားကာ တန့်ကြည့်တောင်၊ လောကနန္ဒာ သင်္ဘောဆိပ်၊ တူရွှင်းတောင်နှင့် ပြက်တောင်(ယခုရွှေသာလျောင်းတောင်)ကျောက်ဆည်တို့တွင် စေတီလေးဆူတည်ပြီး ယင်းစွယ်တော်များကို ဌာပနာခဲ့သည်။

The king Anawratha deposited the noble great Tooth (Relic), which he received from Sri Lanka, in the Shwe Zi Gone Pagoda. (That Relic then) further multiplied (by miracles) into four Tooth (Relics). Those Tooth (Relics) were deposited at the construction of the four pagodas, namely (1) Tant-Kyi Hill, (2) Lokanandā Harbor, (3) Tu-Ywin Hill, and (4) Pyet Hill (today Shwe Thar Lyaung Hill) in Kyauk Se.

ထိုစွယ်တော်ဘုရားငါးဆူအနက် ပုဂံဒေသရှိ ရွှေစည်းခုံစေတီ၊ တန့်ကြည့်တောင်စေတီ၊ လောကနန္ဒာစေတီနှင့် တူရွှင်းတောင်စေတီ(စွယ်တော်လေးဆူ)သည် ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။

Among those five pagodas (with) the Tooth (Relic), the Shwe Zi Gone Pagoda, Tant-Kyi Hill Pagoda, Lokanandā Pagoda and Tu-Ywin Hill Pagoda (thus four Tooth Relics) are (very) famous.

¹ I think here is meant the material and the design itself. In case of the Buddha statue and (perhaps) separate rooms for monastics (e.g. for teaching Dhamma or eating meal) were positioned in the upper floor with a lot of decorations. This is how I have seen it in Sri Lanka, and to some extent also in Myanmar.

အနော်ရထာမင်းကြီး၏ သစ္စာအဓိဋ္ဌာန်ပြုချက်(ပုဂံမြတ်စွယ်တော်လေးဆူတွင် အဓိဋ္ဌာန်ပြုချက်)
ဝါတည်ထားကိုးကွယ်တော်မူအပ်သော၊ စွယ်တော်မြတ်လေးဆူကို၊ အကြင်သူသည်။ နောက်နေ့မကူး နေ့ချင်းဖူး၏။
လှူသည့်ကုသိုလ် မပိုတူ၏။ တောင်းဆိုစကား မမှားတူ၏။ သီလငါးချက် မပျက်လုံ၏။ ထိုသည့် သူအား မကြာချက်ချင်း
လက်ငင်းကောင်းကျိုးထူးစေသတည်း။

The king Anawratha made (this) asseveration of truth (a determination regarding the four noble Tooth Relics of Bagan) – “Whoever pays respect to (all of these) four noble Tooth Relics within a single day, not extending to another day, regardless the (size of) donation (i.e. regardless how much such persons donate), the merit will be the same (i.e. immensely huge); has the right wishes, not wrong; has the unbroken five (precepts of) morality – may special benefits for such one, without long, be immediately evident.

အနော်ရထာမင်းသည် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၄၁၉ ခု၊ ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၄ရက်(ခရစ်နှစ် ၁၆ ဒီဇင်ဘာ ၁၀၅၇) တွင်
တရုတ်နိုင်ငံမှ စွယ်တော်ကို ပင့်ဆောင်ရန် ဆင်ခြင်စိုလ်ပါစစ်သည် အလုံးအရင်းဖြင့် ပုဂံမှ စတင် ချီတက်ခဲ့သည်။

King Anawratha, on the fourth day after the full-moon of Pyatho (month) in 419 ME (16.12. 1057 CE), set on the journey from Bagan together with full army of elephants, horses, and army led by generals, in order to respectfully invite and carry the noble Tooth (Relic) from China (to Myanmar).

မှန်နန်း ရာဇဝင်အရ အနော်ရထာမင်းအား တရုတ် ဧကရာဇ်ဥတိဘွားက လက်ခံကြိုဆို ဧည့်ဝတ်ပြုခဲ့သည်။ တရုတ်ဧကရာဇ်
ဥတိဘွားက မြတ်စွာဘုရားသည် စွယ်တော်အား တရုတ်နိုင်ငံတွင် သာသနာငါးထောင်ပြည့်သည်အထိ ကိန်းဝပ်စံပယ်ရန်
ဗျာဒိတ်ထားခဲ့ကြောင်း အနော်ရထာမင်းသည် ခရစ်နှစ် အေဒီ ၁၀၆၀တွင် ရွှေစည်းခုံစေတီတည်ပြီး သရေခေတ္တရာ
ဒွတ္တပေါင်မင်းကြီးတည်ထားသောစေတီမှ ရယူလာသည့် ဗုဒ္ဓ၏ နဖူးသင်းကျပ်တော်နှင့် ဓာတ်တော် တို့ကို ဌာပနာခဲ့သည်။

According to the Chronicle of Glass-Mosaic Hall (Hman-Nan Yazawin), the Chinese emperor Uti Bwa accepted, welcomed, and treated (as a visitor) the king Anawratha. Because the Chinese emperor Uti Bwa (said) that the Buddha declared that the Tooth Relic will stay and reside in the country of China until the 5000 years of Sāsana are elapsed (/“completed”), (king Anawratha) deposited the Forehead-Whorl Relic and (other Relics) brought from the great king Dvattapaung of Siri Khetara (in today Myanmar).

သီဟိုဠ်နိုင်ငံမှ လက်ဝဲအောက်စွယ်တော်ကို အေဒီ ၁၀၅၉ - ၁၁၁၄တွင် ထပ်မံကြိုးပမ်းခဲ့ပြီး စွယ်တော်ပွားကို
ရွှေစည်းခုံစေတီတွင် ဌာပနာခဲ့၊ အနော်ရထာမင်းက အဓိဋ္ဌာန် လေးကြိမ်ပြုကာ ထပ်မံပွားလာသော စွယ်တော်မြတ်
လေးဆူကို စေတီတည် ဌာပနာခဲ့။

After (successful) efforts (to obtain) the Tooth Relic of Left part of Lower Jaw (of the Buddha) from Sri Lanka in 1059-1114, king Anawratha deposited (the Relic) in the Shwe Zi Gone Pagoda, and after making a determination (/wish) for four times, (the Relic) multiplied further into four Tooth Relics, which were (later) deposited in pagoda(s).

ရွှေစည်းခုံစေတီတော်ကို အနော်ရထာမင်း အေဒီ (၁၀၄၄ - ၁၀၇၇) ၁၀၆၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၁၄ရက်တွင်
စတင်တည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ကျန်စစ်သားမင်း(အေဒီ ၁၀၈၄-၁၁၁၃)က ဆက်လက်တည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ၁၀၉၀ ပြည့်နှစ်၊ ဧပြီ
၁၅ရက်တွင် ပြီးစီးသည်။

King Anawratha (reigned 1044-1077 CE) started building of the Shwe Zi Gone Pagoda at the end of the 1060 on the 14th of January, and then the king Kyansithar (reigned 1084-1113 CE) further built and finished (all of the building) on 15th of April, at the end of the year 1090.

ရွှေစည်းခုံစေတီသည် ညောင်ဦးမြို့ မြောက်ဘက် ဧရာဝတီမြစ် ကမ်းနဘေးတွင်တည်ရှိသည်။

Shwe Zi Gone Pagoda was built at the bank of the river Ayeyarwaddy, north from Nyaung Oo Town.

ပုဂံမြတ်စွယ်တော်လေးဆူဘုရား ရှိခိုးဂါထာ

The verses of worship (at) the four noble Tooth Relic pagodas of Bagan -

“အမတာနိဗ္ဗာန်၊ ရသာမွန်ကို ၊ ဧကန်ပြတတ်၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ လူ၊ ပူဇော်ကပ်ဆည်း၊ ရွှေစည်းခုံ စွယ်တော် ဓာတ်မြတ်အမော်ကို တပည့်တော်သည် ကော်ရော်ညွတ်ခ၊ ဖူးမြော်ဦးချ၊ ပူဇော်ပါ၏ဘုရား။

“Venerable sir, I venerate, bow to, look up to, and lower (my head), paying respect to (the Buddha represented by) the noble exalted Shwe Zi Gone Tooth Relic, paid respect and given donations by deities, *brahmas*, and humans, was indeed able to show the taste of the deathless Nibbāna.

အမတာနိဗ္ဗာန်၊ ရသာမွန်ကို ၊ ဧကန်ပြတတ်၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ လူ၊ ပူဇော်အပ်သည့် တန်ကြည့်တောင် စွယ်တော် ဓာတ်မြတ်အမော်ကို တပည့်တော်သည် ကော်ရော်ညွတ်ခ၊ ဖူးမြော်ဦးချ၊ ပူဇော်ပါ၏ဘုရား။

Venerable sir, I venerate, bow to, look up to, and lower (my head), paying respect to (the Buddha represented by) the noble exalted Tant-Kyi Hill Tooth Relic, worth of respect by deities, *brahmas*, and humans, was indeed able to show the taste of the deathless Nibbāna.

အမတာနိဗ္ဗာန်၊ ရသာမွန်ကို ၊ ဧကန်ပြတတ်၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ လူ၊ ပူဇော်ကပ်ဆည်း၊ ချီးမွမ်းအံ့ညဉ် ရှုမောဖွယ်ရာ၊ လောကနန္ဒာ၊ ဒိဋ္ဌာအမော် မြတ်စွယ်တော်ကို ကော်ရော်ညွတ်ခ၊ ဖူးမြော်ဦးချ၊ ပူဇော်ပါ၏ ဘုရား။

Venerable sir, I venerate, bow to, look up to, and lower (my head), paying respect to (the Buddha represented by) the noble exalted Lokānandā *Dāṭhā*-Tooth Relic,² paid respect and given donations by deities, *brahmas*, and humans, was indeed able to show the taste of the deathless Nibbāna.

အမတာနိဗ္ဗာန်၊ ရသာမွန်ကို ၊ ဧကန်ပြတတ်၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ လူ၊ ပူဇော်ကပ်ဆည်း၊ လွန်ချီးမွမ်းအပ်၊ ထူးမြတ် တင့်ဆန်း၊ တူရွှင်းတောင် စွယ်တော်၊ ဓာတ်မြတ်အမော်ကို၊ တပည့်တော်သည်၊ ကော်ရော်ညွတ်ခ၊ ဖူးမြော်ဦးချ၊ ပူဇော်ပါ၏ ဘုရား။

Venerable sir, I venerate, bow to, look up to, and lower (my head), paying respect to (the Buddha represented by) the noble exalted Tant-Kyi Hill Tooth Relic, worth immense praise, extraordinary, paid respect and given donations by deities, *brahmas*, and humans, was indeed able to show the taste of the deathless Nibbāna.

လောကနန္ဒာ၊ ဒိဋ္ဌာအမော် မြတ်စွယ်တော်ကို ကော်ရော်ညွတ်ခ၊ ဖူးမြော်ဦးချ၊ ပူဇော်ပါ၏ ဘုရား။”

Venerable sir, I venerate, bow to, look up to, and lower (my head), paying respect to the noble Tooth Relic, the exalted Tooth (/ "*dāṭhā*") of Lokanandā.”

ပုဂံမြေတွင် သာသနိကအဆောက်အအုံပေါင်း ၃၁၂၂ရှိပြီး ဓမ္မရံလိုက်ဂူဘုရားသည် ထုထည်ပမာဏ အကြီးမားဆုံး၊ သဗ္ဗညု လိုက်ဂူဘုရားသည် အနုပညာလက်ရာအမြောက်ဆုံး၊ ရွှေစည်းခုံစေတီသည် တန်ခိုးအကြီးဆုံး “ထု-ဓမ္မရံ၊ ဉာဏ် -သဗ္ဗညု၊ အနု-အာနန္ဒာ၊ တန်ခိုးမှာ ရွှေစည်းခုံ”

In the land of Bagan, there were 3 122 buildings pertaining to the religion (of Buddhism). The largest in construction was the Dhammayan Cave Pagoda, the highest was the Sabbaññū Cave Pagoda, the most exquisite in handicraft was Ānanda Pagoda, (and) Shwe Zi Gone Pagoda was of the greatest power (to fulfill one’s wishes) – “construct-Dhammazan, height-Sabbaññū, smart-Ānanda, power-Shwe Zi Gone.”³

² *dāṭhā* is the Pāli word for “tooth”. Lokānandā comes from Pāli *loka* (world) and *ānanda* (bliss), meaning “the bliss of the world”.

³ (A mnemotechnic device.)

ရွှေစည်းခုံစေတီ၊ အရပ်မျက်နှာလေးရှိ ဂူငယ်လေးခုတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ဂုပတ္တခေတ်လက်ရာ အနုပညာကို တုပထားသည့် ၁၃ ပေမြင့် ဆင်းတုတော်လေးဆူရှိ

In the four little caves in the four directions of Shwe Zi Gone Pagoda, there are four (Buddha) statues 13 feet high, made in accordance with the art of the Indian Gupta Period.

ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ ကျောက်သပိတ်၊ ဆင်ဖြူရှင်မင်း၏ ထီးတော်တင်မော်ကွန်းကျောက်စာ(မေ ၂၈၊ ၁၇၈၆ခု)၊ ဘုရင့်နောင်မင်း၏ ခေါင်းလောင်းစာ၊ ကျန်စစ်သားမင်း၏ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း လေးထောင့် ကျောက်စာတိုင် နှစ်တိုင်၊

(In Shwe Zi Gone Pagoda we may further see) the stone alms-bowl (donated) by the great king Kin Wan, the stone inscription (from 28th of May, 1786) commemorating (his) ascension to throne, the bell-inscription of Bayin Naung, and two columns (with) square stone-inscription (bearing) the declaration of the king Kyansitthar.

အတွင်းအံ့ကိုးပါး(ထီးတော်ကို ကြိုးမဆိုင်းဘဲ ခိုင်ခန့်၊ အရိပ်သည် ဘုရားတံတိုင်းအပြင်မထွက်၊ မိုးရေမတင်နိုင်၊ ရွှေ၊ ငွေစက္ကူ ပစ်ချပါက ဘုရားတံတိုင်းအပြင် မရောက်၊ စေတီတံတိုင်းအတွင်း ဖူးမျှော်သူများသော်လည်း မပြည့်ကျပ်၊ ပထမ သပိတ်တော်တွင် မည်သူမျှ ဆွမ်းဦးမတင်နိုင်၊ စည်တီးသံကို စေတီ၏ အခြားဘက်က မကြားရ၊ မူလအမြင့် ၁၆၀ပေ ထက်ပိုမြင့်သည်ဟု ထင်ရ၊ ခရေပင်တို့ တစ်နှစ်ပတ်လုံးပွင့်)

The nine wonders inside (the pagoda) – (1) the hti (vane) firmly (stays at the top of the pagoda) although not fixed by a rope; (2) the shadow (of the pagoda) doesn't escape out of the wall of the pagoda (precincts); (3) Rain-water cannot stay (flood, at the precincts), (4) gold or banknotes thrown (in donation, for the pagoda), will not escape beyond the wall of the pagoda (precincts); (5) even if there are too many visitors coming for respectful (worship), (they will) not jostle (i.e. there will be always enough space for everybody); (6) nobody can donate the best rice in the "first alms-bowl" (i.e. because deities always donate first), (7) it is not possible to hear the sound of a drum from opposite side of the pagoda (e.g. if played in the north side, at the south nobody can hear it), (8) it seems as if the pagoda is higher than its actual 160 feet of height, (9) the Indian medlar (star-flower tree, *Mimusops elengi*) (that grows there) blooms throughout the year.

အပြင်အံ့ကိုးပါး(မဟာရံတံတိုင်း ၁၄ဧက ကျယ်ဝန်း၊ သဲသောင်ပြင်သည် ကျောက်ဖြစ်၊ ဧရာဝတီမြစ်ရေသည် ဦးခိုက်ရစ်၇ စီးဆင်းခြင်း၊ ကျောက်အုတ်များကို စစ်တပ်နှင့်ပြည်သူ လက်ဆင့်ကမ်းသယ်၊ သူတို့အတွက် အရိပ်ရရန် မန်ကျည်းပင် ပေါက်ခြင်း၊ သယ်ယူပြီးချိန်တွင် မန်ကျည်းပင်များ ကွယ်ပျောက်ခြင်း၊ စေတီအရှေ့မျက်နှာ လှေကားဦးရှိ ရေချတွင်းငယ်အတွင်းတွင် စေတီအရိပ်ထင်ခြင်း၊ အဝေးမှ ဖူးမြော်လျှင် ကုန်းမြင့်ပေါ်တွင် တည်ထားသည်ဟု ထင်ရခြင်း)

The nine wonders outside (the pagoda)⁴ – (1) An elephant crouched (nearby) where was formerly a stream of water, upon which (the place) became a sand-bank; (2) the sandy ground became stone (which some believe was made by dragons (*nāgas*) who "compacted" the sand); (3) the Ayeyarwaddy River, changed course and flows around (i.e. without deviating into the pagoda precincts); (4) the Maha-Yan wall is 14 acres (or 8 *pays*) wide; (5) the stone-bricks were brought (here) by hand-to-hand (cooperation) of the army and the countrymen (from as far as the Tu-Ywin Hill); (6) a tamarind tree sprang up to give shadow (for those

⁴ I have considerably edited the text when translating, referring to the version published on a large board in the Shwe Zi Gone Pagoda (my photo from 23rd of May 2015. The note above seems to omit the first wonder.

builders of the pagoda); (7) when (the bricks) were brought into (the pagoda), the tamarind tree disappeared, (8) it seems as if the shadow of the pagoda was cast (even) in the little well Ye Cha Dwin ("well of falling water"), which is at the front of the eastern side of the pagoda (also believed to be originally dug by Sakka, the king of gods); (9) if somebody pays respectful visit from far, it seems as if (the pagoda) was built on a high hill.

3. Phol Win Taung

(NOTES MADE BY WIN KO NAING, from an article about Phol Win Taung, authored by တက္ကသိုလ်မျိုး, in an unknown magazine)

၁။ "ဖိုလ်ဝင်တောင်"ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းမှာ မြတ်စွာဘုရား ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူခဲ့သော ကြောင့် ဖိုလ်ဝင်တောင်ဟု အစွဲပြု မှည့်ခေါ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

1. As for the name "Pho Win Hill", (it) is named as Pho Win Hill ("Hill of Entering Fruition") because the nobly Lord (Buddha) entered the Attainment of Cessation (*phalasamāpatti*) (here).

၂။ အနော်ရထာမင်းကြီးသည် သီရိလင်္ကာမှ ဆက်သသည့် စွယ်တော်ပွားများကို ဌာပနာ၍ ရွှေစည်းခုံစေတီတော် ဘုရားကြီးကို တည်တော်မူသည်။

2. After the great king Anawratha deposited the (miraculously appeared) copy of the Tooth Relic, (which he) received in Sri Lanka, (the king) graciously built the great pagoda Shwe Zi Gone.

အနော်ရထာမင်းကြီး၏မိတ်ဆွေရင်း ဗန္ဓဝမင်းသည် "အုတ်ရိုးဖြင့်တည်သော စေတီတော်သည်သာသနာနှစ် ငါးထောင် အထိကြာရှည်စွာ မတည်နိုင်။ ကျောက်သားအတိဖြစ် ရုပ်ပွားတော် တည်လျှင် သာသနာငါးထောင် တည်နိုင်သည်" ဟုစိတ်တွင်ကြံစည်ကာ ဖိုလ်ဝင်တောင်တွင် ကျောက်ဆင်းတုတော်များ ထုလုပ်ပူဇော်ခဲ့ပါသည်။

A close friend of the great king Anawratha, king Bandhava, thought and suggested: "A pagoda built merely from stone cannot withstand until as long as 5000 years (of the *Sāsana*). (However,) if (you) build a (Buddha) statue from stone, (that statue) may withstand (that long)." Thereupon (king Anawratha) (had) sculpted and offered a stone statue (of the Buddha) in the Pho Win Taung.

၃။ ဖိုလ်ဝင်တောင်တွင် စေတီပုထိုးများနှင့် အရေးကြီးသည့် လှိုင်ဂူများ၊ ဆုတောင်းပြည့်ရုပ်ပွားတော်များ ဆန္ဒန်ရှင်စေတီတော်၊ ကျောင်ဆင်ရုပ်ထု၊ ကျောက်နွားရုပ်ထု၊ ကျောက်လှေကားများ၊ ဝက်ပါလှိုင်ဂူတော်၊ ရသေ့ဂူတန်းဘုရားများ၊ မြင့်မိုရ်တောင် ကျောက်ထွင်းဂူ၊ နံရံဆေးရေးပန်းချီ စသည့် ဗုဒ္ဓလက်ရာ အများအပြား တည်ရှိနေလေသည်။

3. In the Pho Win Taung there are a lot of construction (related to) Buddhist art, pagodas and important caves, (Buddha) statues that (are believed to) fulfill (one's) wishes, Hsadanhsin Pagoda (perhaps a pagoda representing the Buddha-to-be as elephant with six-colored tusks), stone elephant statues, stone cow statues, stone staircases, labyrinth-cave, a pagoda in a row of hermits' cave, an artificial cave (known as) Mahā Meru Mountain, and wall-paintings.

၄။ ဖိုလ်ဝင်တောင်တွင် "ရွှေလသာ ဝါဝါဝင်း ဖိုလ်ဝင်တောင်စာရင်း"ဟူသော စာချိုးအရ... ၄၄၄၆၄၄၄ ဆူ တည်ရှိလေသည်။

4. Pho Win Hill, according to the poem "Shwe Lathar Wa-Wa-Win, Pho Win Taung Sar-Yin" [= "The origin of Pho Win Hill is (in the) Shine of Golden Moon, Brilliantly Yellow."⁵, (there are) 4 446 444 built (images) of Buddha.

၅။ ကျောက်လှိုင်ဂူများ၏ အေးချမ်းမှု စေတီဆင်းတုတော်များ၏ သပ်ပယ်မှု ဖိုလ်ဝင်တောင်၏ ဆိတ်ငြိမ်သာယာမှုတို့က ယောဂီ၊ သူတော်စင်၊ ရသေ့၊ ရဟန်းတို့၏ ဓမ္မပျော်ရာ နေရာ ဖြစ်နေပါတော့တယ်။

5. With the coolness of the rock cave, with the grace of the pagoda's Buddha statues, with the silence of the Pho Win Hill, (Pho Win Hill) is a place of pleasure for yogis, pure people, rishis, and monks.

4. Mya Zedi Mon Kyauk Sar, notes by Win Ko Naing

သက္ကရာဇ် ၄၄၆တွင် ကျန်စစ်သားမင်းသည် ဩဘဝနာကျ မွေရာဇ်ဘွဲ့ဖြင့် ပုဂံတွင် ထီးနန်းတက်တော်မူပါတယ်။

In 446 ME, the king Kyansithar gracefully ascended the throne in Bagan by (being awarded) the title "Tribhavanātya Dhammarāja" [perhaps meaning "The Righteous King, Leader of the Three Worlds (the sensual, material, and non-material)"].

နန်းမတက်ခင်က ကြောင်ဖြူအရပ်၌ သမ္ဘူလ မည်သော အမျိုးသမီးနှင့် ထိမ်းမြားခဲ့၏ "သားယောကျာ်းမွေးပါက နန်းတော်သို့ လာခဲ့ပေတော့"ဟု ဆိုကာ မှာထားခဲ့လေ၏။

(King Anawratha) got married with lady Sambhūla in the district of Kyaung-Phyu before (he) ascended to the throne. (He) requested: "If a man, son, is born, come to the royal palace."

ကျန်စစ်သားမင်းကြီးထီးနန်းသက် ၂နှစ်အကြာတွင် သမ္ဘူလသည် သားတော် ရာဇကုမာန်ကိုခေါ်ကာ နန်းတော်သို့ လာခဲ့လေ၏။

After two years of king Anawratha's kingship, Sambhūla (gave birth to and) named the son "Rājakumāra" ["king's son"] and arrived to the royal palace.

ကျန်စစ်သားမင်းကြီးလည်း. သမ္ဘူလအား ဦးဆောက်ပန်း ဟူသော ဩလောကဝံသကာဒေဝီ အမည်ဖြင့် မိဘုရားမြှောက်လေသည်။

King Anawratha then elevated Sambhūla to (the post of) queen by bestowing on (her) the name Trilokavamsakā Devī [The Goddess of the Three World's Lineage], (symbolized by) the bejewelled ornament (worn above the forehead).

မြေးတော်အလောင်းစည်သူအား ထီးနန်းအရှိက်ရာဆက်ခံပေးရမည် ဖြစ်သောကြောင့် သားတော်ကို ဇေယျခေတ္တဘွဲ့နှင့် ချီဝတီနှင့် တောင်စဉ် ၇ခုရိုင်းကို ပေးတော်မူ၏။

Because (the king) will have to hand over the reign to the royal grandson, (he) conferred the title of Jeyyakhetta [= "the field of victory"] and gave (his son) Dhaññavatī together with seven hilly regions.

⁵ This is a mnemotechnic device to remember a number. It is following a particular system where each character in the Burmese alphabet (က-အ) represents a certain numerical figure (0-9).

ရာဇကုမာရ်သည် မိဘကျေးဇူးကို သိတတ်သော သားကောင်းရတနာ ဖြစ်ကြောင်းကို မြစေတီကျောက်စာ အားဖတ်ရှုခြင်းဖြင့်တွေ့သိနိုင်ပါ၏။

From reading the Mya Zedi stone inscription it is possible to learn that Rājakumāra was a gem of children, (one) who is able to remember the favor of (his) parents. (I.e. the fact that they gave him birth and cared for him.)

ကျောက်စာအား ပါဠိ၊ မွန်၊ ပျူ၊ မြန်မာ ငှာသာသနာဖြင့် ရေးထိုးထားပါတယ် ကျောက်စာ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ အောင်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

(Rājakumāra) has carved (this) in the stone inscription by four languages, (namely in) Pāḷi, Mon, Pyu, and Burmese. The meaning of the stone inscription is as below -

ဤအရိမဒ္ဒမည်သောပြည်၌ တြိဘဝနာကျ မွေရာဇ် (ကျန်စစ်သားမင်း) မင်းပြုလေ၏။
ထိုမင်း၌ တြိလောက ဝံသဋ္ဌသကာ ဒေဝီမည်သော မိဘုရား ရှိလေ၏။
ထိုမိဘုရားတွင် ရာဇကုမာရ် မည်သော သားတော် တစ်ပါးရှိ၏။
ကျန်စစ်သားမင်းသည် မိဘုရားအား ကျွန်သုံးရွာကို ပေးသနားတော်မူ၏။
မိဘုရား နတ်ရွာစံသောအခါ ထိုကျွန်သုံးရွာအား သားတော် ရာဇကုမာရ်ကို ပေးသနားပြန်လေ၏။

In this country called Ariyamadda, Tribhavanātya Dhammarāja (king Kyansithar) reigned as a king.
That king had a queen of the name Triloka Vamṣaṭasakā Devī.
That queen had a prince (/“royal son”) of the name Rājakumāra.
The king Kyansithar dignified the queen by giving (her) three villages as subjects.
When the queen passed away, (king Kyansithar) again bestowed Rājakumāra to the three villages of subjects.

ကျန်စစ်သားမင်းသည် ထီးနန်းအား ၂၈နှစ် စိုးစံပြီးနောက် နတ်ရွာစံခါနီးဆဲဆဲတွင် သားတော်ရာဇကုမာရ်မင်းသားက မိဘကျေးဇူးကို ဆပ်လို၍ ဘုရားတစ်ဆူ သွန်းလုပ်၍ ထိုကျွန်သုံးရွာနှင့်တကွ ဘုရားရှင်ထံ ရည်စူးလှူဒါန်းလျက် ကျန်စစ်သားမင်းကြီးအား နတ်ရွာမစံခင် အနုမောဒနာ သာဓုခေါ်စေ၏။ ထို့နောက် ရာဇကုမာရ်မင်းသားသည် "ဤကုသိုလ်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ် ရအံ့သော အကြောင်းဖြစ်ပါစေသား ငါ့သား(သို့) ငါမြေး (သို့) ငါ့ဆွေမျိုး (သို့) သူစိမ်းတစ်ဦးတစ်ယောက်က ဘုရားရှင်ထံတွင် ဤငါလှူထားသော ကျွန်တို့အား နှိပ်စက်ပြုမူပါက နောင်ပွင့်မည့် အရိမေတေယျ ဘုရားအား မဖူးရပါစေသားဟု ဆုတောင်းခဲ့လေ သတည်း။

After the prince Kyansithar was in reign for 28 years, still when approaching (his) death, the prince Rājakumāra wanted to repay (his) debt for the favor of (his) parents. Having casted (a metal image of) a Buddha, (the prince) carried out an offering for the Lord Buddha together with the three villages of subjects. Before the great king Kyansithar passed away, (prince Rājakumāra) arranged sharing merits (for his father, i.e. the prince and the subjects shared merits gained from the offering to the Buddha image). Thereafter, the prince Rājakumāra made (this) wish: "May this merit be a cause for attainment of omniscience (as a Buddha). If any stranger harrasses my child(ren), or my grandchild(ren), or my relative(s), or these subjects that I am offering for the Buddha (i.e. perhaps as caretakers of the area where the Buddha image or pagoda is), may (he) not ("respectfully") meet with the Buddha Ariyametteyya, (who) will become a Buddha in the future."

မှတ်ချက်။ ။ ယခုတွင် ကျောက်စာမူရင်းမှာ ရန်ကုန် အမျိုးသားပြတိုက်ထဲ၌ ရှိလေ၏။ ကျန် ၃ရွာမှာ ယခုထက်တိုင် ရှိလေ၏။

Note – The stone inscription is now present in the Museum of Yangon, (and) the three villages of subjects are (in their place) until today.

5. Five Hindrances

5 Hindrances is a very common topic among yogis, and I have just recently found interesting sources for learning more about them. I would like to recommend you the article "*The Five Mental Hindrances and Their Conquest – Selected Texts from the Pali Canon and the Commentaries*", compiled and translated by Nyanaponika Thera. There is even more information in the commentaries to *Dīgha*, *Majjhima*, and *Aṅguttara Nikāyas*, and the same text is found also in Abhidhamma's *Vibhaṅga* Commentary – *Sammohavinodanī*. *Peṭakopadesa*, a book from *Khuddaka Nikāya* explains more about the hindrances themselves.

The original Pāli text ⁶	English translation by ven. Ñāṇamoli ⁷
<i>Tattha katamaṃ paṭhamam jhānam?</i>	Herein, what is the <i>First Meditation</i> ?
<i>Pañcagavippayuttam pañcagāsamannāgataṃ.</i>	It is that dissociated from five factors and associated with five factors.
<i>Katamehi pañcahi aṅgehi vippayuttam? Pañcahi nīvaraṇehi.</i>	What five factors is it dissociated from? From the five Hindrances.
<i>Tattha katamāni pañca nīvaraṇāni? Kāmacchandoti vitthāretabbo.</i>	Herein, what are the five Hindrances? They are (i) Will for sensual desires, ill will, drowsiness, agitation, and uncertainty, which can be given in detail.
<i>Tattha katamo kāmacchando? Yo pañcasu kāmaguṇesu chandarāgo pemaṃ nikanti ajjhosānaṃ icchā mucchā patthanā apariccāgo anusayo pariyutthānaṃ, ayaṃ kāmacchandanivaraṇaṃ.</i>	Herein, what is will for sensual desires? It is will-and-lust, love, attachment, cleaving, wish, infatuation, aspiration, non-giving-up, underlying-tendency, manifest-obsession, with regard to the five strands of sensual desire; this is the hindrance of will for sensual desires.
<i>Tattha katamaṃ byāpādanīvaraṇaṃ? Yo sattesu saṅkhāresu ca āghāto...pe... yathā dose tathā nioṭṭhānā, ayaṃ byāpādo nīvaraṇaṃ.</i>	Herein, what is the hindrance of ill will? It is annoyance with creatures and with determinations ... etc. ... as demonstrated under hate. This is the hindrance of ill will.
<i>Tattha katamaṃ middham? Yā cittassa jaḷatā cittassa garuttaṃ cittassa akammaniṃyatā cittassa nikkhepo niddāyanā pacalikatā pacalāyanā pacalāyanaṃ, idaṃ middham.</i>	Herein, what is drowsiness? It is dulling of cognizance, heaviness of cognizance, unwieldiness of cognizance, shirking of cognizance, sleepiness, nodding, blinking, winking, this is drowsiness.
<i>Tattha katamaṃ thinam [thinam (pi.)]? Yā kāyassa thinatā jaḷatā kāyassa garuttā kāyassa appassaddhi, idaṃ thinam. Iti idaṃca thinam purimakañca middham tadubhayaṃ thinamiddhanīvaraṇanti vuccati.</i>	Herein, what is lethargy? It is any bodily lethargicness, dullness, heaviness of body, untranquillity of body. So this lethargy and the drowsiness mentioned before are together called the hindrance of lethargy-and-drowsiness.
<i>Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yo avūpasamo cittassa, idaṃ uddhaccaṃ.</i>	Herein, what is agitation? Any disquiet of cognizance is agitation.

⁶ *Khuddaka Nikāya - Peṭakopadesapāli - 6. Suttatthasamuccayabhūmi – par. 71*

⁷ "*The Piṭaka Disclosure (Peṭakopadesa)*", according to Kaccāna Thera [translated from the Pali bz Bhikkhu Ñāṇamoli], PTS, London, 1964; pp.183-186. (I have slightly edited the original text, and also omitted footnotes and information in brackets to encourage the reader to purchase the original book.)

<i>Tattha katamaṃ kukkuccaṃ? Yo cetaso vilekho alaṇṇanā vilaṇṇanā hadayaalekho vipphaṭṭhāro, idaṃ kukkuccaṃ.</i>	Herein, what is worry? Any mental erasing, guilt, guiltiness, heart-erasing, remorse, this is worry.
<i>Iti idaṇca kukkuccaṃ purimakāṇca uddhaccaṃ tadubhayaṃ uddhaccakukkuccanīvaraṇanti vuccati.</i>	This worry and the agitation mentioned above are together called the hindrance of agitation-and-worry.
<i>Tattha katamaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ? Yo buddhe vā dhamme vā saṅghe vā...pe... ayaṃ vicikicchā.</i>	Herein, what is the hindrance of uncertainty? Any [doubt, uncertainty,] about the Enlightened One, about the True Idea, about the Community, ... etc. ... this is uncertainty.
<i>Api ca kho pana pañca vicikicchāyo samanantarāyikā desantarāyikā samāpattantarāyikā maggantārāyikā saggantarāyikā, imāyo pañca vicikicchāyo.</i>	Furthermore, there are five kinds of uncertainty, namely entirely obstructive, partly obstructive, obstructive to attainment [of quiet], obstructive to the Path, and obstructive to heaven; these are the five kinds of uncertainty.
<i>Idha pana samāpattantarāyikā vicikicchā adhippetā. Ime pañca nīvaraṇā.</i>	Here, however, what is intended is uncertainty obstructive to attainment [of quiet].
<i>Tattha nīvaraṇānīti ko vacanatto, kuto nivārayanti?</i> <i>Sabbato kusalapakkhikā nivārayanti.</i>	Herein, as to "hindrances", what is the word-meaning? What do they hinder from? They hinder from all the profitable side.
<i>Kathaṃ [kiṃ kaṃ (pī. ka.)] nivārayanti?</i>	How do they hinder?
<i>Kāmacchando asubhato nivārayati, byāpādo mettāya [mettato (pī.)] nivārayati, thināṃ passaddhito nivārayati, middhaṃ vīriyārambhato nivārayati, uddhaccaṃ samathato nivārayati, kukkuccaṃ avipphaṭṭhāro nivārayati, vicikicchā paññāto paṭiccasamuppādato nivārayati.</i>	Will-for-sensual-desires hinders from [perception of] ugliness, ill will hinders from loving-kindness, lethargy hinders from tranquillity, drowsiness hinders from instigation of energy, agitation hinders from quiet, worry hinders from non-remorse, and uncertainty hinders from understanding as [that of] dependent arising.
<i>Aparo pariyāyo.</i>	Another way:
<i>Kāmacchando alobhato kusalamūlato nivārayati, byāpādo adosato nivārayati, thinamiddhaṃ samādhito nivārayati, uddhaccakukkuccaṃ satipaṭṭhānehi nivārayati, vicikicchā amohato kusalamūlato nivārayati.</i>	Will-for-sensual-desires hinders from non-greed as a root of profit, ill will hinders from non-hate, lethargy-and-drowsiness hinders from concentration, agitation-and-worry hinders from the foundations of mindfulness, and uncertainty hinders from non-delusion as a root of profit.
<i>Aparo pariyāyo.</i>	Another way:
<i>Tayo vihārā dibbavihāro brahmavihāro ariyavihāro.</i>	Three abidings, namely the heavenly abiding, the divine abiding, and the noble abiding.
<i>Dibbavihāro cattāri jhānāni, brahmavihāro cattāri appamāṇāni, ariyavihāro sattatiṃsa bodhipakkhiyā dhammā.</i>	The heavenly abiding is the four meditations. The divine abiding is the four measureless states, and the noble abiding is the thirty-seven ideas that side with enlightenment.
<i>Tattha kāmacchando uddhaccaṃ kukkuccaṇca dibbavihāraṃ nivārayati, byāpādo brahmavihāraṃ nivārayati, thinamiddhaṃ vicikicchā ca ariyavihāraṃ nivārayati.</i>	Herein, will-for-sensual-desires and agitation-and-worry hinder from the heavenly abiding, ill will hinders from the divine abiding, and lethargy-and-drowsiness and uncertainty hinder from the noble abiding.
<i>Aparo pariyāyo.</i>	Another way:

<i>Kāmacchando byāpādo uddhaccakukkuccañca samathaṃ nivārayanti, thinamiddhaṃ vicikicchā ca vipassanaṃ nivārayanti, ato nīvaraṇanti vuccante. Imehi pañcahi arigehi vippayuttaṃ paṭhamam jhānam.</i>	Will-for-sensual-desires, ill will, and agitation-and-worry hinder from quiet, and lethargy-and-drowsiness and uncertainty hinder from insight. That is why these are called hindrances. The first meditation is dissociated from these five factors.
--	---

With help of two translations, I have created a bilingual table with two versions of English translations. There is more information given by ven. Nyanaponika in his article mentioned above.

The original text in Pāli language ⁸	English tr. by ven. Soma Thera ⁹	English tr. by Bhikkhu Ñāṇamoli ¹⁰
<i>kāmacchanda</i>	Sense-desire	Lust
(1) <i>asubhanimittassa uggaho</i>	Taking up the sensuously inauspicious subject of meditation	The acquiring of the sign of the foul,
(2) <i>asubhabhāvanānuyogo</i>	Application for the development of the jhana on the sensuously inauspicious subject of meditation	Devotion to the development of the foul,
(3) <i>indriyesu guttadvāratā</i>	The guarded state of the controlling faculties of sense	Restraint of the sense doors as regards the faculties,
(4) <i>bhojane mattaññutā</i>	Moderation in food	Knowledge of the right amount in eating,
(5) <i>kalyāṇamittatā</i>	The sympathy and support of good men in the endeavor	Good friendship,
(6) <i>sappāyakathāti</i>	Stimulating talk that helps the accomplishment of the object in view	Suitable talk
<i>byāpāda</i>	Anger	Ill-will
(1) <i>mettānimittassa uggaho</i>	Taking up the practice of the love subject of meditation	The acquiring of the sign of amity
(2) <i>mettābhāvanānuyogo</i>	Applying oneself to the development of jhana on the thought of love	Devotion to the development of amity
(3) <i>kamassakatāpaccavekkhaṇā</i>	Reflection on one's action as one's own property	Reviewing ownership of kamma,
(4) <i>paṭisarikhānabahutā</i>	Abundance of wise consideration	Much reflection,
(5) <i>kalyāṇamittatā</i>	The sympathy and support of good men in the endeavor	Good friendship,
(6) <i>sappāyakathāti</i>	Stimulating talk that helps the accomplishment of the object in view	Suitable talk
<i>thinamiddha</i>	Sloth and torpor	Stiffness and Torpor
(1) <i>atibhojane nimittaggāho</i>	The seeing of the reason of sloth and torpor in the fact of eating too much or gluttony	Grasping the sign in over-eating

⁸ Occurs in four books of Pāli Commentaries – in the *Satipaṭṭhāna Suttas* of *MNA 10* and *DNA 22*, in *Nīvaraṇappahānavagga* of *ANA 1*, and in *Nīvaraṇapabba* of *Satipaṭṭhāna Vibhāṅga* in *DhsA (Sammohavinodanī)*.

⁹ "The Way of Mindfulness" (translation of the Pāli Commentaries and Sub-Commentaries on *Satipaṭṭhāna Sutta*), by ven. Soma Thera; published in Access to Insight at <http://www.accesstosight.org/lib/authors/soma/wayof.html>, in August 2010; extracted from pp.137-146.

¹⁰ "The Dispeller of Delusion (Sammohavinodanī)", Part I, Bhikkhu Ñāṇamoli, PTS, Oxford, 1996; extracted from pp.333-338.

<i>(2) iriyāpathasamparivattanatā</i>	The changing of the postures completely	Complete change of posture
<i>(3) ālokasaññāmanasikāro</i>	Reflection on the perception of light	Bringing to mind the perception of light,
<i>(4) abbhokāsavāso</i>	Staying in the open	Living in the open,
<i>(5) kalyāṇamittatā</i>	The sympathy and support of good men in the endeavor	Good friendship,
<i>(6) sappāyakathāti</i>	Stimulating talk that helps the accomplishment of the object in view	Suitable talk
<i>uddhaccakukkucca</i>	Agitation and worry	Agitation and Worry
<i>(1) bahussutatā</i>	Knowledge	Being learned
<i>(2) paripucchakatā</i>	Questioning	Asking questions
<i>(3) vinaye pakataññutā</i>	Understanding of disciplinary rules	Knowledge of the nature of the Vinaya (rules),
<i>(4) vuddhasevitā</i>	Association with those more experienced and older than oneself in the practice of things like virtue	Cultivation of seniors,
<i>(5) kalyāṇamittatā</i>	The sympathy and support of good men in the endeavor	Good friendship,
<i>(6) sappāyakathāti</i>	Stimulating talk that helps the accomplishment of the object in view	Suitable talk
<i>vicikicchā</i>	Doubt	Uncertainty
<i>(1) bahussutatā</i>	Knowledge / The state of being learned in the Buddha's teaching	Being learned,
<i>(2) paripucchakatā</i>	Questioning / (the state) of inquiring about the Buddha, the Dhamma, and the Sangha	Asking questions,
<i>(3) vinaye pakataññutā</i>	Understanding of disciplinary rules / (the state) of understanding thoroughly the nature of the Discipline	Knowledge of the nature of the Vinaya (rules),
<i>(4) adhimokkhabahulatā</i>	(the state) of being decided about the truth of the Buddha, the Dhamma, and the Sangha	Abundance of resolution,
<i>(5) kalyāṇamittatā</i>	The sympathy and support of good men in the endeavor	Good friendship,
<i>(6) sappāyakathāti</i>	Stimulating talk that helps the accomplishment of the object in view	Suitable talk

May all beings be happy ☺

monk Saraṇa